

De Tweede Kamer
Bureau woordvoering Kabinetsformatie
T.a.v. informateur drs. M.I. Hamer Postbus 20018
2500 EA Den Haag

TAPP Coalitie
Minahassastraat 1,
1094 RS Amsterdam

28 mei 2021, Internationale Hamburgerdag

Oproep: gezonde voeding voor een gezond Nederland: sterker uit de corona crisis

In deze brief vragen ondertekenaars aandacht voor een afspraak in het regeerakkoord om gezonde voeding goedkoper te maken en ongezonde, onduurzame voeding juist af te remmen door prijsprikkels en wetgeving voor o.a. reclame. De brief sluit aan op eerdere brieven aan de informateur die het belang onderstrepen van nadruk op preventief beleid voor gezonde voeding (SGF Gezonde Generatie, Alliantie Voeding voor de Gezonde Generatie, Zorgsector, Agenda voor de Zorg, Raad voor Volksgezondheid en Samenleving) en andere oproepen voor fiscale maatregelen voor voedsel met een negatieve gezondheidsimpact zoals vlees (eiwitbrief van Transitie Coalitie Voedsel) dan wel forse fiscale maatregelen voor vervuilende producten (Natuur & Milieu, MVO Nederland).

Bijna de helft van de Nederlanders eet minder dan 1 portie groenten en fruit per dag. Nederland heeft veel te winnen als we gezond eten goedkoper maken en ongezond eten duurder. Want de huidige prijsprikkels maken dat we niet volgens de Schijf van Vijf eten. Een toekomstbestendig voedselsysteem maakt dat we sterker uit de corona crisis komen: minder zieken, weerbaarder bij pandemieën en lagere zorgkosten.

Kinderen, jongeren en volwassenen eten lang niet altijd gezond of duurzaam. Denk aan de toename van overgewicht. We eten in Nederland ten opzichte van de richtlijnen twee keer te weinig groenten en fruit en zeker vijftig procent te veel suiker en vlees. Zo worden we steeds ongezonder en stijgen zorgkosten te hard (o.a. hart- en vaatziekten, diabetes 2, darmkanker). Daarom willen wij inzetten op gezonde voeding via maatregelen die het meest effectief zijn. Zodat we gezond opgroeien en ouder worden en zorgkosten fors dalen dankzij minder welvaartsziekten. Investeren in gezonde leefstijl en ziekte preventie moet juist nu, nu de zorg onder druk staat en corona laat zien dat mensen met welvaartsziekten dankzij ongezonde voeding, het kwetsbaarst zijn. We doen hierbij een beroep op het bedrijfsleven en de consument. De overheid gaat hierbij helpen door perverse prikkels weg te halen waardoor ongezond eten nu te goedkoop is en stuurt met prijsprikkels, stimulansen, innovaties en regels naar een voedselomgeving die het makkelijk maakt gezonde en duurzame voeding te kopen.

Gezond voedsel goedkoper, ongezond of onduurzamer voedsel duurder

Gezond en duurzaam voedsel zoals groenten, fruit en vleesvervangers, worden goedkoper via subsidies en btw verlaging. Ongezond voedsel en voedsel met een hoge milieu footprint worden duurder: allereerst bijvoorbeeld suikerhoudende dranken en vlees. Er komt dan wel een compensatie voor lage inkomens en boeren. Zij krijgen middelen om hun bedrijf te verduurzamen - minder milieubelasting draagt ook bij aan onze gezondheid. Omdat de grootste potentie voor een hogere consumptie van groenten en fruit ligt bij de lunch, gaat Nederland net als andere EU landen een gezonde lunch-cultuur bevorderen met voornamelijk groenten en fruit en minder dierlijke producten (via landelijke subsidie, fiscale vrijstelling voor -gratis- gezonde bedrijfslunches). Supermarkten worden verplicht dat zeker 75 procent van de reclames zich richten op gezonde voeding (binnen Schijf van Vijf) en duurzame voeding. Kindermarketing met voedsel buiten de Schijf van Vijf wordt verboden, ook online. Onze keuzevrijheid staat voorop.

Slotpleidooi

De volgende organisaties en personen roepen de onderhandelaars voor een nieuw regeerakkoord op zoveel mogelijk van bovenstaande maatregelen op te nemen in het regeerakkoord. Zo wordt Nederland een van de gezondste landen op het gebied van voeding. En komen we gezond uit de crisis, ook in economisch opzicht. Voorkomen is beter en goedkoper dan genezen.

Ondertekenaars:

Thomas Plochg, Directeur Federatie voor Gezondheid (een landelijke netwerk van meer dan 75 publieke en private organisaties die de beweging van nazorg naar voorzorg maken).

Maria van der Heijden, Directeur-Bestuurder, MVO Nederland

Adri Bom Lemstra, voorzitter Glastuinbouw Nederland

Nico van Meeteren, Directeur Topsector Life Sciences and Health, CEO Topcare, bijzonder hoogleraar epidemiologie Maastricht University

Jaap Bond, boegbeeld Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen

Natascha Kooijman, Kwartiermaker Transitie Coalitie Voedsel

Joris Heijnen, Directeur GreenDish

Reinder Hoekstra, Natuur en Milieufederaties

Lutz Jacobi, Directeur Wadden Vereniging

Jan van Overveld, Hartpatiënten Nederland

Rob Baan, Directeur Koppert Cress

Michel Scholte, Directeur True Price

Veerle Vrindts, Directeur Proveg Nederland

Dirk Jan Verdonk, Voorzitter Dierencoalitie

Bregje Hamelynck, CSA Netwerk Nederland

Nicole van Gemert, Directeur FoodWatch

Jaap Seidell, hoogleraar Voeding en Gezondheid, VU, Amsterdam

Jerome Remmers, Directeur True Animal Protein Price Coalition

Meer informatie:

Prof. Jaap Seidell, VU Amsterdam 020-598 69 95

Jerome Remmers, TAPP Coalitie: 06 22 40 77 12

Een soortgelijke brief aan de informateur Mariette Hamer met een oproep voor een heffing op vlees werd ondertekend door ruim 50 bedrijven en organisaties, zie <https://transitiecoalitievoedsel.nl/wp-content/uploads/2021/05/210518-Brief-informateur-Maak-plantaardig-het-nieuwe-normaal.pdf>

Bijlage: korte toelichting van de gekozen meest effectieve maatregelen.

Subsidie en btw verlaging groenten en fruit

De onderbouwing voor de subsidie en btw verlaging is geleverd door het kabinet eind april 2020 in de Brede Maatschappelijke Heroverwegingen, een regeringsbrief die namens Wopke Hoeksta 22 april 2020 naar de Tweede Kamer is verstuurd. Zie <https://tappcoalitie.nl/nieuws/13805/regeringsbrief-beveelt-tweede-kamer-eerlijke-vleesprijs-aan-en-goedkopere-groenten-en-fruit> en <https://www.rijksfinancien.nl/bmh/bmh-10-naar-een-duurzamer-voedselsysteem.pdf> De noodzaak voor verandering is hoog en de voorstellen worden maatschappelijk zeer breed gedragen, zie <https://gezondeboodschappen.nl/over-ons/> en partners TAPP Coalitie <https://tappcoalitie.nl/partners> en de petitie eerlijkevleesprijs.nl die in 4 weken al 50.000 handtekeningen kreeg. Ook de Europese Commissie ziet in dat ongezond, minder duurzaam voedsel minder aantrekkelijk gemaakt moet worden en gezond, duurzaam voedsel aantrekkelijker. Frans Timmermans publiceerde 20 mei de Farm to Fork strategie (EU Green Deal) met voorstellen voor fiscale aanpassingen: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf en <https://tappcoalitie.nl/nieuws/14057/eu> De prijs van groenten en fruit is tussen 2000 en 2017 volgens CBS met 40% gestegen en zal in een volgende regeerperiode minstens 30% goedkoper moeten worden op consumentniveau, vooral via subsidies op groenten en fruit (een btw verlaging van 9% naar 0% of 5% helpt hierbij ook, maar zal onvoldoende zijn). Een subsidie van 30% op groenten en fruit kost de overheid 1,8 miljard euro, maar zorgt voor grote besparingen in de zorgkosten.

Verbruiksbelasting op suikerrijke dranken en vlees

De onderbouwing voor de belasting op suikerrijke dranken en vlees is geleverd door het kabinet eind april in de Brede Maatschappelijke Heroverwegingen, een brief die naar de Tweede Kamer is verstuurd. Het zijn weliswaar prijsverhogingen, maar eigenlijk zijn het slechts prijsverschuivingen, omdat zorg- en milieukosten die iedereen betaalt omlaag gaan. Veroorzakers van maatschappelijke kosten gaan zo betalen in plaats van afwentelen van kosten op anderen (true pricing). Volgens een RIVM studie uit 2018 beslaan de voedsel gerelateerde zorgkosten door onze welvaartsziekten al 6 miljard euro per jaar. PWC berekende recent dat de kosten nog hoger zijn. Voedselgerelateerde maatschappelijke kosten bedragen € 8,8 miljard euro per jaar, waarvan € 6 miljard voor diagnose, behandeling en zorg en € 2.8 miljard voor indirecte kosten zoals productiviteitsverlies door afwezigheid.

De voorstellen worden maatschappelijk zeer breed gedragen. Al 44 landen hebben een suikertaks ingevoerd en veel gemeenten en organisaties willen dit ook in Nederland. Een meerderheid van 67% van de jongeren is voorstander: <https://www.npo3.nl/3vraagt/meerderheid-jongeren-voor-invoering-frisdranktaks>. Een eerlijke – hogere – vleesprijs met gelijktijdig een lagere prijs voor groenten en fruit en compensatie voor boeren en lage inkomens, heeft de steun van 63% van de AD lezers en 52-62% van de stemmers op regeringspartijen (zie tappcoalitie.nl/nieuws). Diverse jongeren-, boeren-, gezondheids- en milieuroorganisaties steunen het plan, dat ook door ruim 40 hoogleraren, wetenschappers, oud politici en ondernemers gesteund wordt, zie <https://esb.nu/blog/20055938/eerlijke-vleesprijs-inclusief-milieukosten-hard-nodig-voor-onze-boeren-en-gezondheid> en <https://fd.nl/opinie/1322761/nederland-moet-snel-een-extra-belasting-op-vlees-invoeren>

Een verbruiksbelasting op suikerrijke dranken en vlees levert ruim 2 miljard euro op per jaar, waarmee groenten, fruit en vleesvervangers goedkoper gemaakt kunnen worden. Netto zijn we als consument niets extra's kwijt. Voor substantiële gedragsverandering bij de aankoop van frisdranken en vlees is een prijsverhoging van zeker 20% nodig volgens economen. Daarom is een btw verhoging van 9 naar 21% een onvoldoende prikkel die wel de staatskas spekt maar niet of nauwelijks tot het beoogde gedrag leidt. Dan zal de maatregel snel weggestemd worden zoals bij de vorige vliegtax. Een verbruiksbelasting die voldoende hoog is, is daarom een beter alternatief.